

Guía de Apicultura Ecolóxica en Galicia

O noso desexo é que esta guía axude a aqueles produtores apícolas que estean interesados en inscribirse nos rexistros do CRAEGA e certificar a súa produción como ecolóxica, esperamos pois solucionar as súas dúbidas sobre o que é a apicultura ecolóxica, como está regulada, que condicións debe cumprir e como poder chegar a certificala.

En termos xerais a produción agraria ecolóxica trátase dun sistema de produción superado nunha normativa europea propia que ten como obxectivo principal a obtención de alimentos sen utilizar substancias de síntese química (praguicidas, aboamentos ...) nin organismos modificados xeneticamente e respectando o benestar animal. Polo que desta forma se contribúe á sustentabilidade dun sistema respectuoso co medio ambiente, e que no caso da apicultura se acrecenta grazas á polinización que realizan as abellas.

Debemos recalcar que actualmente o consumo de produtos ecolóxicos segue aumentando debido á maior esixencia da máxima calidade dos alimentos e a crecente sensibilización social cara a temas ambientais, polo que este produto ó ofrecerse como un produto saudable e de calidade obtén maior rendibilidade e beneficios económicos.

En Galicia existen unhas condicións naturais excepcionais para producir de xeito ecolóxico. E especialmente as provincias do interior, xa que se dan as condicións para asentamentos apícolas ecolóxicos, onde se poden obter produtos de excelente calidade tanto monoflorais (brezo, castaño...) como multiflorais. Ademais, o sistema tradicional do manexo de colmeas permite que a conversión á agricultura ecolóxica sexa sinxela, esixindo algúns cambios no manexo da cera, nos tratamentos veterinarios.

A normativa que regula o sistema de produción ecolóxica é O REGULAMENTO (UE) 2018/848 DO PARLAMENTO EUROPEO E DO CONSELLO do 30 de maio de 2018 sobre produción ecolóxica e etiquetaxe dos produtos ecolóxicos, polo que a continuación vamos a resumir aqueles puntos que afectan á produción apícola:

- **APIARIOS:** Cando un produtor teña varios asentamentos apícolas, todos eles deberán cumprir a normativa de produción ecolóxica. Non pode por tanto un mesmo titular ter colmeas ou apiarios en ecolóxico e outros en convencional.
- **ABELLAS:** Na selección das razas débense ter en conta a súa capacidade de adaptación ás condicións locais, a súa vitalidade e a súa resistencia ás enfermidades. Se dará preferencia á utilización de razas europeas da *Apis Mellifera* e á os seus ecotipos locais. Os colmeares deberanse constituír mediante a división de colonias e a compra de enxames procedentes de unidades que teñan certificación ecolóxica. Para a renovación anual dos colmeares, poderá incorporarse á unidade ecolóxica cada ano un 10% de abellas reinas e enxames que non cumpran a normativa ecolóxica, sempre que as abellas reinas e enxames sexan colocados en colmeas con panais ou láminas de cera procedentes de unidades cuxa produción sexa ecolóxica.

- **UBICACIÓN:** As colmeas deberanse colocar en áreas que aseguren que nun radio de 3 quilómetros as fontes de néctar e polen están constituídas esencialmente de cultivos ecolóxicos ou, se é o caso, de vexetación silvestre, ou de bosques ou cultivos xestionados de forma non ecolóxica que só fosen tratados con métodos de baixo impacto ambiental. Deben atoparse a suficiente distancia de fontes que poidan contaminar os produtos apícolas ou danar a saúde das abellas. Debemos manter unha distancia suficiente das fontes que poidan dar lugar a contaminación, como por exemplo centros urbanos, autoestradas, zonas industriais, vertedoiros, plantas incineradoras, cultivos intensivos convencionais, explotacións intensivas, etc. Recomendamos trace un círculo de radio 3 km, desde o punto onde ten o apiario, sobre un plano a escala e comprobe as fontes de contaminación antes de iniciar a inscrición no CRAEGA.
- **COLMEARES:** As colmeas e os materiais utilizados na apicultura deberán estar feitos fundamentalmente de materiais naturais que non comporten riscos de contaminación para o ambiente nin para os produtos da apicultura. Dentro das colmeas só se poderán usar substancias naturais, como o propóleo, a cera e os aceites vexetais, ademais dos produtos autorizados para o tratamento das enfermidades. Queda prohibido o uso de repelentes químicos sintéticos durante as operacións de colleita da mesma. Queda prohibida a recolección de membro en panais que conteñan crías. Se admiten os tratamentos físicos como a aplicación de vapor ou chama directa. Para limpar e desinfectar os materiais, locais, equipo, utensilios o produtos utilizados na apicultura, unicamente se admitirá o uso das seguintes substancias establecidas no punto 1 do artigo 5 do Regulamento de execución (UE) 2021/1165.
- **CERA:** No caso de novas instalacións ou durante o período de conversión, poderase usar só cera de abella non orgánica:
 - se non se dispón no mercado de cera procedente de apicultura ecolóxica;
 - se demostrase que está libre de contaminación con substancias non autorizadas en produción ecolóxica, e
 - se procede do opérculo.
 A cera dos novos cadros debe proceder das unidades de produción ecolóxica. Para o proceso de conversión á apicultura ecolóxica, a cera debe substituírse por cera procedente da apicultura ecolóxica.
- **ALIMENTACION:** Ao final da tempada produtiva, reservas de mel e pole suficientemente abundantes para que as abellas pasen o inverno. Non está permitida a alimentación artificial das colonias de abellas como práctica habitual. Non obstante, poderase recorrer á alimentación artificial das colonias, só cando a supervivencia está en perigo, condicións meteorolóxicas extremas. E isto debería facerse con mel ecolóxico, preferentemente da mesma unidade de produción, ou con xarope de azucre ou azucre ecolóxico. Débese levar un rexistro deste tipo de alimentación en que aparece: tipo de produto, datas, cantidades e colmeas nas que estivo empregado.
- **PREVENCIÓN E TRATAMENTOS.** A prevención da infección e a promoción da resistencia ás enfermidades basearase en medidas como:

- escoller poboacións resistentes,
- a renovación periódica das abellas rañas,
- inspección sistemática das colmeas
- control de zánganos nas colmeas (deriva e pillaxe),
- desinfección periódica de materiais e instrumentos.
- destrución de materiais e fontes contaminadas,
- renovación periódica da cera,
- abastecer as colmeas de mel e pole suficientes.
- para a limpeza e desinfección de marcos, colmeas e panales, Pódese utilizar hidróxido de sodio.
- para a protección de marcos, colmeas e panales, en particular de pragas, só se autorizará o uso de rodenticidas (só en trampas) e dos produtos e substancias apropiados autorizados de acordo co artigo 9 e 24 para o seu uso na produción ecolóxica.

O uso de medicamentos veterinarios na apicultura debe cumprir os seguintes principios:

- Deben utilizarse preferentemente produtos fitoterapéuticos e homeopáticos, sempre que os seus efectos sexan efectivos.
- se o uso dos produtos anteriormente mencionados resulta ser ineficaz ou tería unha alta probabilidade de non ser eficaz para erradicar unha patoloxía ou infestación que ameaza con destruír as colonias, pódense utilizar medicamentos alopáticos sintéticos baixo a responsabilidade dun veterinario, Queda prohibido en todos os casos o uso de medicamentos alopáticos de síntese química como tratamento preventivo.
- En casos de infestación de varroa, ácido fórmico, ácido láctico, ácido acético e ácido oxálico e as seguintes substancias: mentol, timol, eucaliptol ou alcanfor.
- Os medicamentos veterinarios poden utilizarse na apicultura ecolóxica no na medida en que o uso correspondente estea autorizado no Estado membro, de acordo coas correspondentes disposicións comunitarias ou disposicións nacionais de conformidade co dereito comunitario.
- mentres se aplica un tratamento con produtos químicos alopáticos de síntese, as colonias tratadas deben ser transferidas a apiarios de illamento e toda a cera debe ser substituída por cera orgánica. Posteriormente, esas colonias imporáselles un período de conversión dun ano.
- Sempre que se deban utilizar medicamentos veterinarios, e antes de que sexan aplicados os produtos son comercializados como ecolóxicos, debe estar claramente rexistrado e declarar ao organismo ou autoridade de control o tipo de produto (indicando entre outras cousas o seu ingrediente activo) xunto con información sobre o diagnóstico, dosificación, método de administración, duración do tratamento e tempo de espera legal.
- Só se autorizará a práctica da eliminación da descendencia masculina como medio para illar a infección por Varroa.

- **XESTIÓN DO COLMEAR:** Prohíbese como método a destrución de abellas nos panales asociado á recollida dos produtos da colmea e á recollida de mel en panales con crías. Mutilacións como cortar as puntas das ás das abellas raíñas. Admitirase a substitución da raíña eliminando a vella raíña. Só se aceptarán prácticas eliminación da descendencia masculina como medio para conter a infestación por Varroa. Prohíbese o uso de repelentes químicos sintéticos durante operacións de recollida de mel. Deberá rexistrarse a localización dos apiarios e identificación de colmeas. O CRAEGA debe estar informado do traslado dos apiarios. No rexistro dos apiarios deberá facerse constar toda a eliminación da parte superior das colmeas e operacións de extracción de mel. Terase especial coidado para garantir unha extracción, a procesamento e almacenamento adecuados dos produtos apícolas.
- **REXISTROS:** O apicultor debe levar un rexistro do apiario que contén polo menos a seguinte información:
 - a) Uso de produtos alimenticios de abellas: tipo de produto, datas, cantidades e colmeas nas que se atopan.
 - b) Utilización de produtos para o control sanitario das colmeas,
 - c) Operacións de extracción de mel e eliminación da parte superior do colmeas
 - d) Identificación das colmeas e localización das albarizas. Cando se realiza un traslado de colmeas entre diferentes apiarios, cambios de localización nos rexistros apropiados (cartografía, identificación localización de colmeas, etc.). O operador debe ter especial coidado para garantir a extracción, procesamento e almacenamento adecuados dos produtos apícolas e consignar por escrito todas as medidas destinadas a tal fin.
- **CONVERSIÓN:** A fase de adaptación na que se incorporan os métodos de produción ecolóxico é o que se coñece como período de conversión, este período é aplícase aos produtos apícolas e non aos apiarios, durante este período non poderá comercializarse como ecolóxico. O período de conversión é comeza, logo da entrega da solicitude de incorporación da unidade produtiva nos rexistros do CRAEGA, a partir dese momento deberá cumprirse a normativa produción ecolóxica, deixando a explotación sometida a control. Os produtos apícolas só poden venderse con referencias a métodos de produción ecolóxica cando se cumpran as normas de produción ecolóxico durante polo menos un ano. Cando por calquera motivo se utilicen prácticas ou produtos non autorizados en produción ecolóxica, deben someterse a un novo período de conversión que se establecerá, polo CRAEGA.

INSCRICIÓN DA EXPLOTACIÓN APÍCOLA NO CRAEGA

O CRAEGA é o órgano encargado de vixiar o cumprimento da normativa da produción agrícola ecolóxica en Galicia. O CRAEGA é o responsable de xestionar os rexistros de operadores, é dicir, no caso da apicultura, do Rexistro de produción animal.

O proceso de inscrición no devandito Rexistro comeza coa entrega da documentación polo solicitante, A través da páxina web do CRAEGA

(www.craega.es) todos os clientes teñen acceso ás normas de produción recollidas na normativa europea correspondente, regulamento de funcionamento e o seu anexo de cotas, o normas técnicas, procedemento de certificación, procedemento de identidade gráfica do logotipo, capítulo 9 recursos, reclamacións e contenciosos, fichas explicativas do documentación necesaria para acompañar a solicitude de certificación.

Documentación a entregar (remitida por correo postal ou por correo electrónico sempre que veña asinado dixitalmente)

-Solicitud de certificación.

-Anexo IV de Apicultura.

- Copia da ficha SIXPAC de cada unha das parcelas onde o asentamentos.

- Copia do Caderno de Explotación Apícola.

- Para cada asentamento de colmeas, os mapas xeográficos de zonas de asentamento, indicando cada un dos asentamentos no mapa. Cos mapas xeográficos, pódese delimitar un radio de tres quilómetros arredor de cada un asentamento.

- Copia do N.I.F/N.I.E da persoa solicitante, se tamén hai representante da persoa física, Copia do N.I.F/N.I.E. da persoa que actúa como representante e Autorización asinada polo solicitante que faculta a esa persoa para representala ante o CRAEGA.

- Copia do DNI, Copia do N.I.F/N.I.E. da persoa que actuar como representante. Copia do Poder ou Certificación do máximo órgano de goberno especificando o nome e o carácter da persoa que representará diante do CRAEGA.

- Taxa de Xestión de Apertura de Expedientes: É unha taxa fixa de 200 euros que debe ser aboar, indicando o nome do solicitante, mediante transferencia. Será necesario achegar copia da transferencia cando se presente a solicitude. Non se iniciará o procesamento do expediente, sempre que non exista constancia do dito pagamento.

Cando por calquera motivo esta documentación non estea cumprimentada satisfactoriamente, non é correcta por razóns legais ou doutro tipo ou non ten ingresadas as Taxas, requirirase ao solicitante que corrixa os defectos mediante carta enviada por correo certificado nun prazo non máis de quince días hábiles desde a recepción da documentación no CRAEGA, se en posteriores entregas de documentación continúa sen completala satisfactoriamente, estes tempos serán solicitados de novo mediante carta por correo ordinaria e respectando o mesmo prazo de envío da solicitude. sempre que non existía un escrito solicitando a ampliación do prazo de solicitude de documentación e dous meses despois da última solicitude sen que exista unha presentada polo solicitante, o expediente quedará arquivado. independentemente aínda de ter solicitado a ampliación do prazo de solicitude, se o prazo do requisito de documentación prorrogase automaticamente por máis de seis meses, automaticamente se arquivará o expediente. En ningún caso serán reembolsables as Cotat de Inscripción e Certificación.

Cumprimentada toda a documentación, e se aceptou a solicitude de certificación

o Contrato de Certificación redactarase, onde se identifiquen as partes, o alcance do certificación, os medios de produción, o marco de confidencialidade ao que están presentadas as partes, as referencias normativas e demais revisións de obrigado cumprimento.

Para continuar co proceso de certificación, será obrigatorio que o Cliente asine o Contrato de Certificación e realizar o pagamento da taxa de certificación e control.

Unha vez recibido o Contrato de Certificación asinado, o Director Técnico, aplicando o Programa de Control, asignará un Técnico do Órgano de Control para a realización da avaliación do expediente de certificación. O auditor remitirá o Plan de Auditoría ao Cliente, indicando a data da auditoría, o nome do Técnico do Órgano de Control, os puntos de comprobación e a documentación que consta pretende revisar no mesmo.

A auditoría realizarase mediante a comprobación dos puntos de verificación e rexistros a completar e, ao final da auditoría, edítase unha acta de inspección, no que o Técnico do Órgano de Control deixará constancia dos aspectos que poidan ser considera pertinentes, e a identificación das mostras tomadas, se é o caso. o rexistro. deberán estar asinados como xustificante de recepción tanto polo Técnico do Órgano de Control así como polo Cliente ou o seu representante, podendo exercer o seu dereito a desacordo no seu contido, deixando constancia no mesmo no apartado de observacións. Despois da auditoría, o Técnico do Órgano de Control elaborará un Informe sobre Auditoría para o Cliente onde as non conformidades e os achados que as sustenten. Xunto con este informe, enviarase o formato para o elaboración por parte do Cliente do Plan de Acción Correctiva. Dito Plan debe ser enviado polo Cliente nun prazo inferior a quince días hábiles desde a súa recepción do Informe de Auditoría. Se non houberse non conformidades ou estas non conformidades despois a entrega do Plan de Acción Correctiva foron valorados positivamente, o Director Técnico leva o expediente do Cliente ao Comité de Certificación, para examinalo e chegar por unanimidade á emisión do Informe da Comité de Certificación.

O Director Técnico responsable do Órgano de Control tramitará e trasladará o Informe da Comisión de Certificación ao Secretario que procederá ao rexistro do expediente, someténdoo á Presidencia do CRAEGA, que no exercicio das súas funcións, ditará algunha das seguintes resolucións: Resolución de inscrición ou Resolución de non inscrición. Resolución que se comunicará oficialmente e que deberá especificar as condicións para o outorgamento da certificación establecidas pola Comité de Certificación (incluído o período de conversión), este A resolución non é válida nin permite a comercialización baixo a Denominación, O uso deste documento para tal fin está absolutamente prohibido. Unha vez obtido o ditame favorable do Comité de Certificación e cando transcorrido o período de conversión, o Cliente obtén o primeiro envío de produto ao mercado con indicacións referidas á produción ecolóxica, A Dirección Técnica expedirá o Certificado de Conformidade.